

Smag på landskabet i Holstebro Kommune

– Naturhandleplan for Storå naturareal med purpur-gøgeurt

A. Arealbeskrivelse og udpegninger

Naturområdet udgør et stykke af ådalen langs Storå samt en smal sidedal med tilløb til Storå. Begge områder indeholder trykvandsvæld. Folddelen langs Storå har desuden vådområde i gamle afsnørede meandre. Der er også et par områder med åbent vand, hvor der har været tørvegrave. Moseområdet langs Storå består mange steder af hængsæk. I sidedalen er der et vandhul, gravet og opstemmet. Arealet har været afgræsset alle år siden 1981 og sandsynlig vis også tidligere. Delområder har været nedsprøjtet i 90'erne på grund af lyse-sivs dominans, og der er udsået græs, men uden egentlig omlægning. Der foreligger ikke registreringsdata fra området på Arealinfo. Området er en kombination af mose og tør græsland, der ikke pt. er registreret som overdrev. Skrænten mellem mark og mose, delområde IIIa (se fig. 1) har dog nogle gode arter. Arealet græsses i 2013 af Angus.

Området er udlagt som SFL af hensyn til overfladevand.

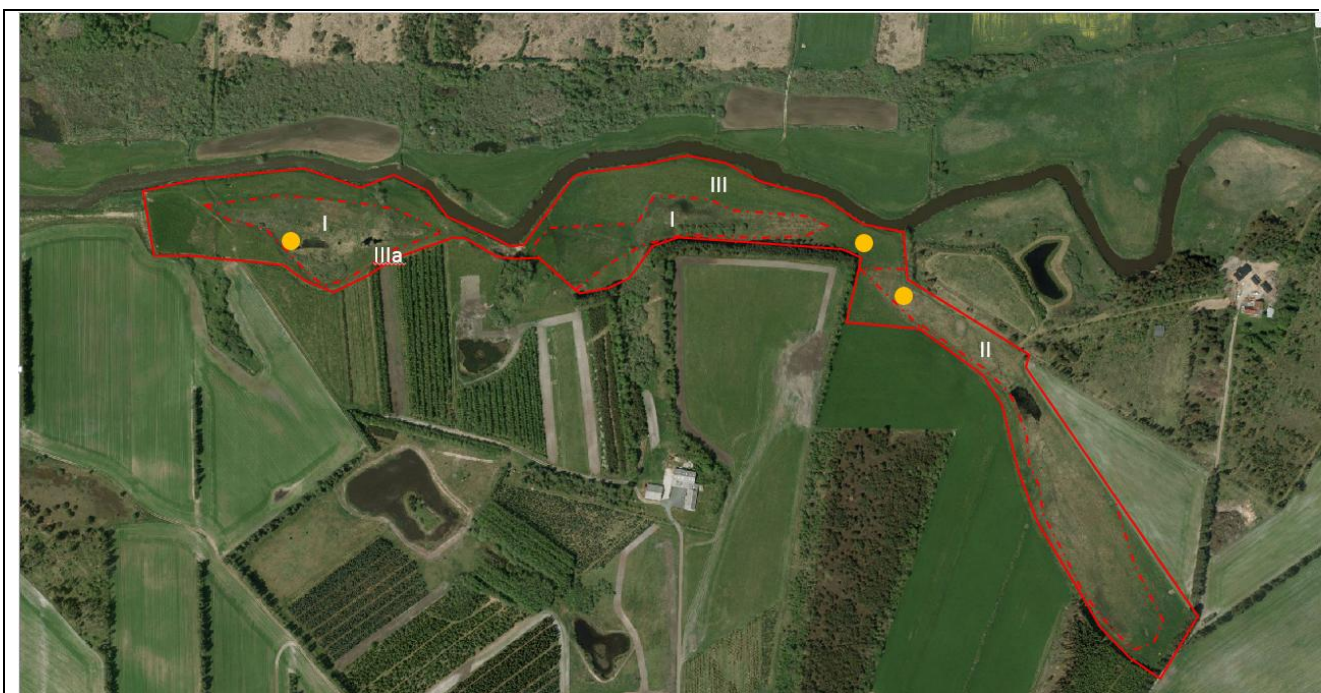

Fig. 1. Folden ved Storå med angivelse af områdeinddeling ved botanisk monitoring og placering af dokumentationscirkler (gult). Dyrene har naturligt forekommende vand. Dyrene har også adgang til kulturgræsmark øst for areal II. Orthofoto 2012. Kilde: Arealinfo.

midt
regionmidtjylland

Derudover har projektet fået støtte fra Kvægafgiftsfonden, Region Midtjylland samt kommunerne Ringkøbing-Skjern, Skive, Holstebro og Randers.

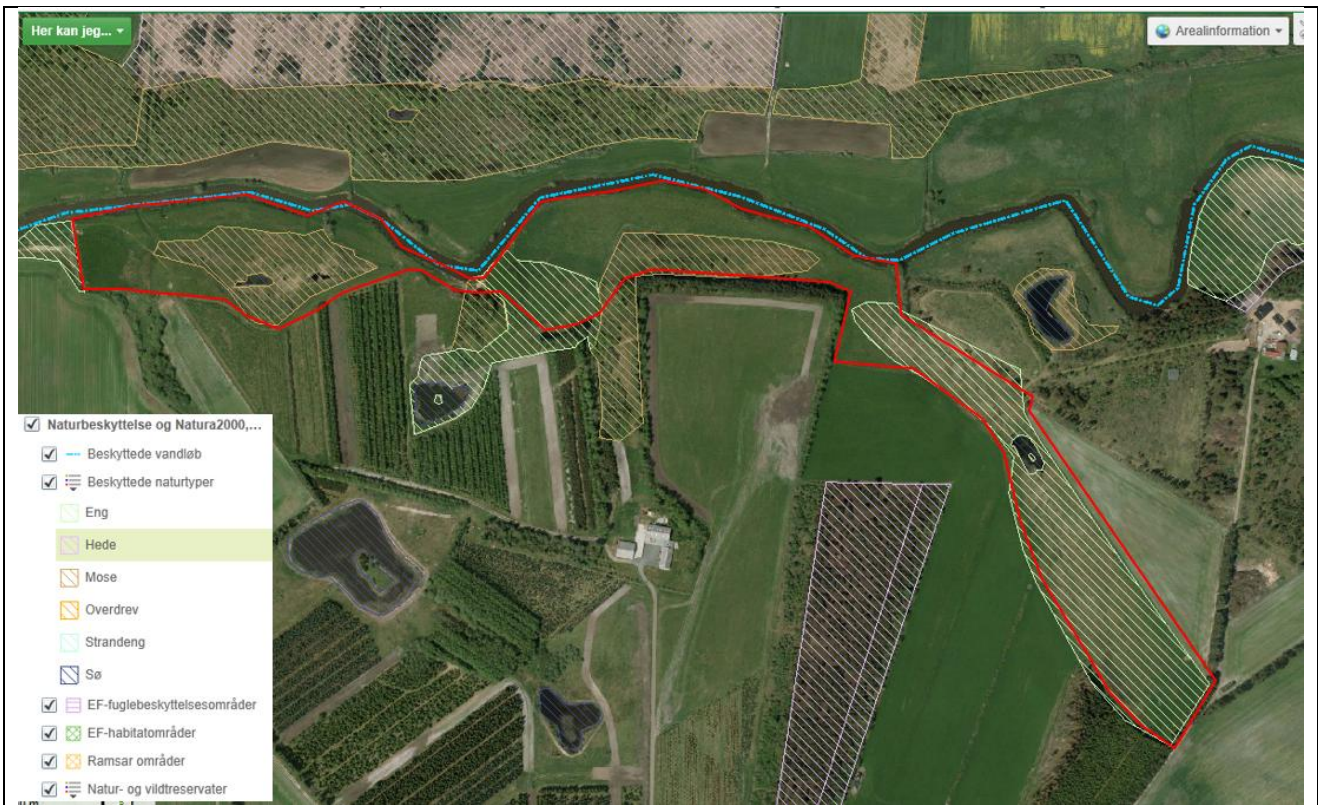

Fig. 2. Beskyttet natur registreret på Arealinfo (mose, eng og vandhuller). Kilde: Arealinfo.

Fig. 3. Moseområderne er med begyndende tilgroning. Orthofoto 2004. Kilde: Arealinfo.

Fig. 4. Tørvegrave og opstemmet sø ses klart. Orthofoto 1995. Kilde Arealinfo.

Fig. 5. Tørvegrave er tydelige. Moseområderne har spor efter høslæt. Luftfoto 1954. Kilde Arealinfo.

B. Overordnet målsætning for plejen

Fokus lægges på arealets botaniske naturkvalitet, specielt at bevare de mange sjældne plantearter i vældmoserne. Desuden at de tørre arealer med tiden udvikler sig til mere artsrige overdrev.

Den langsigtede målsætning er at bevare og fremme de mange gode plantearter på lokaliteten ved at sikre, at de ikke overvokses med vedplanter. Med angivelse af arternes naturkvalitetsscore i parentes er det i

kærene (rigkær) arter som tormentil (6), mose-troldurt (6), eng-troldurt (6), katteskæg (5), liden siv (5), dusk fredløs (5), engviol (5), grå star (5), kødfarvet gøgeurt (5), purpur gøgeurt (5), trindstænglet star (5) og kær-trehage (5). Det er planter fra både kalkpåvirket væld og fra mere sure væld og hedemose. På skrænten mellem mark og mose (delområde IIIa) forekommer de naturmæssigt gode plantearter djævelsbid (7), almindelig mælkeurt (7), enghavre (6), tormentil (6), katteskæg (5), krat-fladbælg (5), liden klokke (5), lav skorsoner (5) og lyngsnerre (5). Det er planter fra surt overdrev. Scoresystemet er beskrevet på hjemmesiden (<https://www.landbrugsinfo.dk/Kvaeg/Koedproduktion/Sider/Saadan-vurderes-naturplejen.aspx>).

Det er også målet at sikre blomstring hos de gode arter på tør græsmark (IIIa) til gavn for insekterne og for frøspredning, så en øget artstæthed af gode arter kan opnås. Endelig er det målet at fremme bedre naturkvalitet på øvrige tørbundsarealer i folden, så de kan udvikle sig til overdrev.

Den vægtede naturkvalitetsscore er for delområderne I, II, III og IIIa ses af tabel 1. Moseområdet har en naturkvalitet større end landgennemsnit eller på niveau med dette (se tabel 2). Naturkvaliteten er lavest i cirklen i mose delområde II. De tørre områder har en lavere naturkvalitet. Delområde IIIa er det bedste. Cirklen i III er udlagt i et typisk område for de øvrige tørbundsområder. Her er naturkvaliteten meget lav.

Tabel 1. Naturkvalitetsscore for delområderne (arealer og cirkler) vægtet med arternes forekomst på de pågældende delområder.

	Areal I		Areal II		Areal IIIa	Areal III
	Areal	Cirkel	Areal	Cirkel	Areal	Cirkel
Mose	3,52	3,22	3,10	2,93	-	-
Tør græsmark	-	-	-	-	2,98	1,83
Antal arter	45	43	61	35	59	26
Antal problemarter	2	2	4	2	8	8

Tabel 2. Landsgennemsnit for naturkvalitetsscore for rigkær og for surt overdrev.

	Landsgns. for rigkær (habitatnaturtype 7230)	Landsgns. for surt overdrev (habitatnaturtype 6230)
Artsscore gennemsnit, uvægtet	3,08	3,15
Antal arter i 5 m dokumentationscirkel	26,1	21,9
Antal problemarter (score -1) i 5 m dokumentationscirkel	1,8	1,9

På kort sigt er målet med plejen: 1) at sikre den høje naturkvalitet og hydrologien i moserne. Især i det flotte trykvandspukkelvæld i delområde I, 2) at sikre delområde IIIa mod næringsstoffer, 3) at sikre øvrige tørre områder mod næringsstoffer og at hæmme kulturarterne.

C. Beskrivelse af botanisk sammensætning med plus og minusarter og deres håndtering

Arealerne er beskrevet botanisk den 12. juni 2013 af Anna Bodil Hald og Lisbeth Nielsen fra Natur & Landbrug ApS, dels arealerne som helhed, dels ved udlæg af 3 georefererede dokumentationscirkler. I delområde III/IIIa er dokumentationscirklen udlagt i det næringsbelastede område, mens botaniske beskrivelse af et større tørbundsareal er foretaget på den botanisk bedste del (IIIa). Arternes naturkvalitetsscore er vægtet med artens forekomst vurderet på en skala fra 1-10, og de forskellige delområder karakteriseres nedenfor i fig. 6-8.

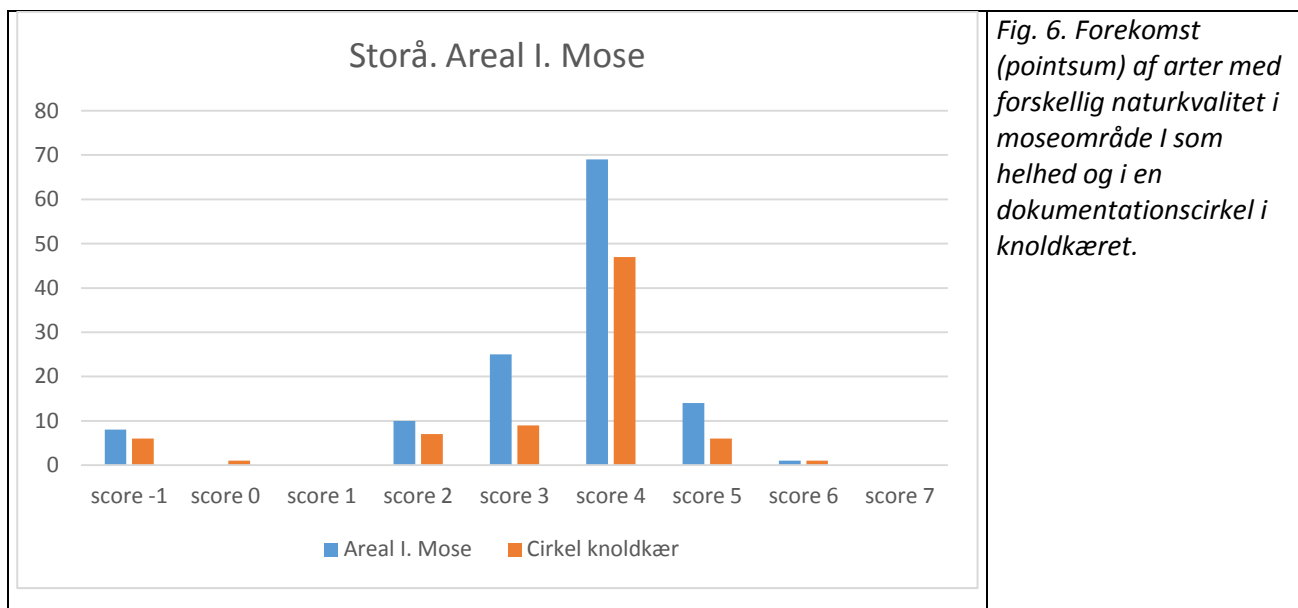
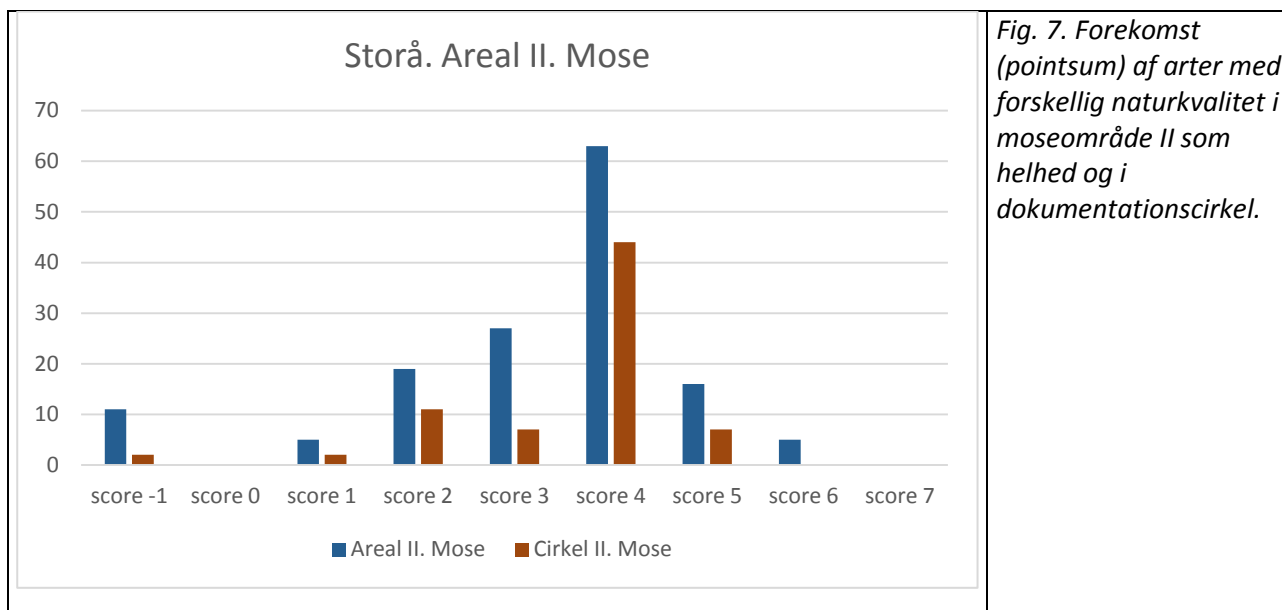

Fig. 6. Forekomst (pointsum) af arter med forskellig naturkvalitet i moseområdet I som helhed og i en dokumentationscirkel i knoldkæret.

For mosen i området langs Storåren, areal I, er forekomst af arter i de forskellige naturkvalitetsværdier illustreret i figur 6 for både areal og cirkel. Her er fin forekomst af arter med mellem score (plusarter), dog ingen arter med score 7 og kun få med score 6. Arterne med score 5 og 6 er tormentil (6), eng-troldurt (6), dusk fredløs (5), kødfarvet gøgeurt (5), purpur gøgeurt (5), trindstænglet star (5) og kær-trehage (5).

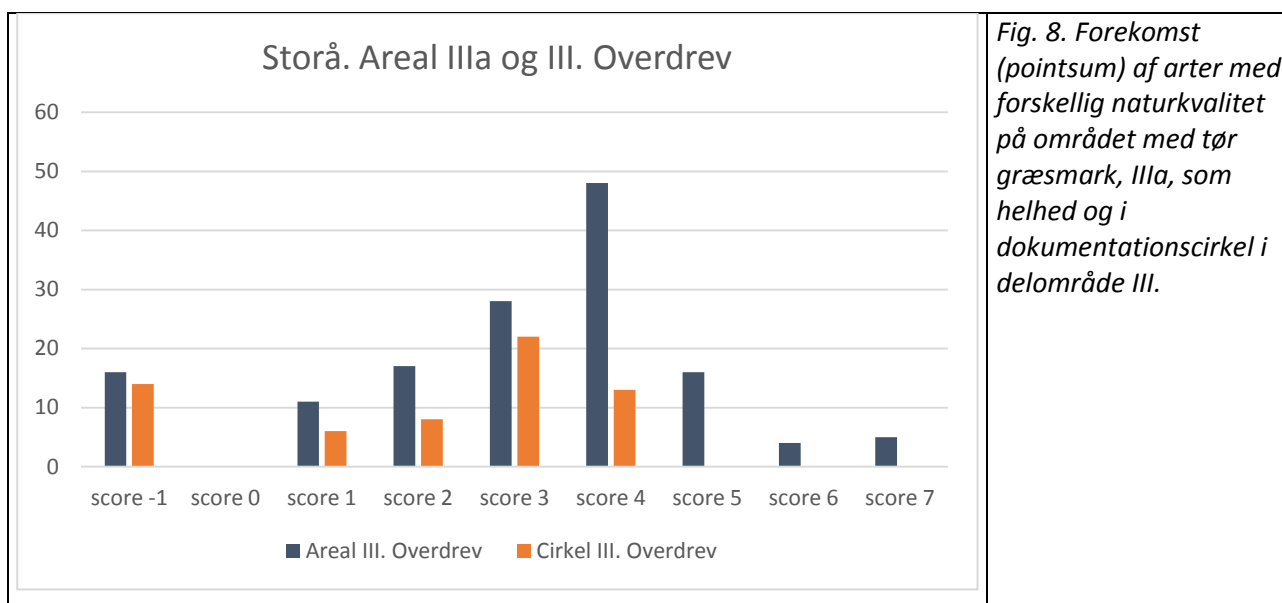
Her forekommer kun få problemarter (score -1). Det er almindelig rapgræs og grå-pil. Det er kun grå-pil, der skal og kan tages hånd om. Der optræder ikke invasive arter blandt problemarterne eller kulturarter (score 0).

Mosen i sin helhed er domineret af dynd-padderok, næbstar og bukkeblad – alle arter, der tyder på forsumpning med noget stillestående vand. Det er naturligt at der i aflukkede meandre dannes hængesæk. Dokumentationscirklen i knoldkæret har ingen dominerende arter og har en velfungerende hydrologi med naturlig afløb af trykvand til meandre.

For mosen i området langs sidetilløb, AII, er forekomst af arter i de forskellige naturkvalitetsværdier illustreret i figur 7 for både areal og cirkel. Her er fin forekomst af arter med både høj og mellem score (plusarter). Arterne med høj score (5, 6 og 7) er tormentil (6), mose-troldurt (6), katteskæg (5), liden siv (5), engviol (5), grå star (5), purpur gøgeurt (5) og kær-trehage (5). Det er primært planter fra væld med relativ lav pH og hedemose. Mosen i dette område har en større forekomst af problemarter. Det er ager-padderok, almindelig rapgræs, kruset skræppe, tusindfryd og grå-pil. Det er kun grå-pil, der skal og kan tages hånd om. Der optræder ikke er invasive arter blandt problemarterne eller kulturarter (score 0).

Mosen som helhed er domineret af lyse-siv, næbstar og vandnavle. Dominansen af lyse-siv tyder på, at her har været lidt uro i kårforholdene - måske en kombination af tidligere optramp, næringsbelastning og svigtende trykvand.

For tør græsmark, areal IIIa og de mere kulturpåvirkede områder repræsenteret ved dokumentationscirklen på areal III, er forekomst af arter i de forskellige naturkvalitetsværdier illustreret i figur 8 for både areal og cirkel.

På den bedste del af tør græsmarks, er der en fin forekomst af arter med både høj og mellem score (plusarter) i delområde IIIa. Arterne med høj score (5, 6 og 7) er som nævnt ovenfor djævelsbid (7), almindelig mælkeurt (7), enghavre (6), tormentil (6), katteskæg (5), krat-fladbælg (5), liden klokke (5), lav skorsoner (5) og lyngsnerre (5). Det er plantearter fra surt overdrev. Disse planter forekommer kun i ringe mængde. Tør græsmark er domineret af græsset vellugtende gulaks – en relativ god art.

Tør græsmark, inkl. dokumentationscirklen har en større forekomst af problemarter end moseområderne. Det drejer sig om flere arter, men blandt de alvorligste kan for IIIa nævnes mælkebøtte, butbladet skræppe, rejnfan og hvid kløver. For øvrig område kan tilsvarende nævnes kulturarterne hvid-kløver og almindelig rapgræs foruden ager-tidsel og mælkebøtte. Kultur arterne indikerer isåning og de øvrige er et tegn på næringstilførsel. Der forekommer ikke invasive arter blandt problemarterne.

D. Plejeplanens hovedpunkter

Som særligt synlige ansvarsarter foreslås purpur gøgeurt i mose areal I) mose-troldurt* i moseareal II og djævelsbid* på tør græsmark, areal IIIa. For arter markeret med * er foto taget af Aase Gøthgen.

Purpur-gøgeurt

*Mose-troldurt **

*Djævelsbid**

Andre væsentlige, gode arter, der kan fremhæves for areal I er tormentil, eng-troldurt og kødfarvet gøgeurt. For areal II eng-viol og kær-trehage samt for areal IIIa krat-fladbælg, lav skorsonér, almindelig mælkeurt, enghavre, tormentil og liden klokke.

Strukturindeks er vist i tabel 3 med karakter for mose/eng og i tabel 4 med karakter for overdrevsarealer, med henholdsvis ideal for rigkær og idal for surt overdrev til sammenligning.

Ved at se på kolonnen med tal fra 0 til 100 kan man danne sig et overblik over hvilke strukturvariable, der er som ønsket (100) og hvilke, der ikke er det. Der er dog vurderet struktur midt i græsningsæsonen og ikke ved sæsonens afslutning, som er det optimale.

Som det ses af tabel 3, er det areal I, der bedst lever op til idealerne. Øvrige kærområder har for høj vegetation. Desuden er der for stort kronedække af vedplanter (pil).

Som det ses af tabel 4 mangler vegetation i mellemhøjden, hvor dokumentationscirklen er udlagt. Skrænt delen er til gengæld med lidt højere vegetation idet den er meget smal, og det er svært for dyrene at færdes her.

Tabel 3. Strukturkarakter (tal fra 1 til 5) vist i højdegrupper for arealer med mose Storå – hele arealet AI og All samt tilhørende dokumentationscirkler. Der sammenlignes til karakter for ideal rigkær (habitatnaturtype 7230). Vurdering på en skala fra 1-5 omsættes til karakter 0-100 (ikke lineært).

Variabel	Areal I				Areal II				Ideal rigkær karakter
	Areal	% score	Cirkel	% score	Areal	% score	Cirkel	% score	
Uden vegetation*	1	80	2	100	1	80	1	80	2
< 15 cm*	1	0	4	100	2	30	2	30	4
15-50 cm*	4	60	4	60	4	60	4	60	3
> 50 cm*	2	60	1	100	4	10	4	10	1
Dværgbuske*	1	100	1	100	1	100	1	100	1
Vedplanter (kronedække)**	2	60	1	100	2	60	2	60	1
Forekomst af invasive arter**	1	100	1	100	1	100	1	100	1

*Karakterskala: 1 (0-5 %), 2 (5-10 %), 3 (10-30 %), 4 (30-75 %) og 5 (75-100 %).

**Karakterskala: 1 (0 %), 2 (1-10 %), 3 (10-25 %), 4 (25-50 %) og 5 (50-100 %)

Tabel 4. Strukturkarakter (tal fra 1 til 5) vist i højdegrupper for arealer med tør sandmark ved Storå – hele arealet IIIa samt tilhørende dokumentationscirkel i mere kulturpåvirket område. Der sammenlignes til karakterfordeling for habitatnaturtypen surt overdrev (6230). Vurdering på en skala fra 1-5 omsættes til karakter 0-100 (ikke lineært).

Variabel	Areal IIIa		Areal III		Ideal surt overdrev karakter
	Areal	% score	Cirkel	% score	
Uden vegetation*	1	100	1	100	1
< 15 cm*	3	30	5	100	5
15-50 cm*	4	30	3	60	2
> 50 cm*	1	100	1	100	1
Dværgbuske*	1	30	1	30	3
Vedplanter (kronedække)**	1	80	1	80	2
Forekomst af invasive arter**	1	100	1	100	1

*Karakterskala: 1 (0-5 %), 2 (5-10 %), 3 (10-30 %), 4 (30-75 %) og 5 (75-100 %).

**Karakterskala: 1 (0 %), 2 (1-10 %), 3 (10-25 %), 4 (25-50 %) og 5 (50-100 %)

Forvaltningspunkter i næste målperiode

Generelt: Kvæget har for meget godt græs på tørbund. At de har rigeligt med græs på tør bund betyder, at de ikke plejer de våde områder, hvor netop biodiversiteten forekommer. Derfor kan det blive nødvendigt at reducere deres område eller at sætte flere dyr på, udbinde så tidligt som muligt og tage flokken eller dele af flokken sent hjem.

For at opnå en bedre pleje af de forskellige naturtyper foreslår vi, at området opdeles i tre folde med en tråd på det smalleste sted til opdeling af Storåfolden i to (Vestfold og Østfold) samt en Sydfold (dal med tilløb). Tidligt forår græsses alle folde samlet i 2-3 uger, herefter Vestfolden alene i ca. 3 uger, herefter Østfolden alene i ca. 3 uger, herefter Sydfolden i ca. 3 uger, og resten af året afgræsses alle tre uger samlet. Kulturmark til slæt/buffer.

Areal I

Området er i en god gænge med en vegetation, der næsten klarer sig selv. Vigtigt med græsning sidst på året, for at undgå tilgroning med grå-pil. Det anbefales at nye grå-pil rykkes op hvert andet år.

Areal II

Området er i en rimelig god gænge. Vigtigt med græsning sidst på året for at sikre mod tilgroning med grå-pil (og rød-el) samt lyse-siv. Rød-el forekommer pt. i begrænset omfang.

Areal IIIa og III. Det er vigtigt, at dyrene græsser skrænten (IIIa), men det er også vigtigt at de naturmæssigt gode plantearter, der er tilbage, får mulighed for at blomstre, sætte frø og sprede sig. Derfor anbefales græsingspause midt på sommeren. På grund af skovrejsning på naboareal er det gode overdrev (IIIa) nu fint beskyttet mod gødkning tilført på naboareal.

Anbefalingerne skal afstemmes med eventuelle tilskudsregler for arealerne.

E. Administrative informationer

Målperiodens længde

Naturplejerens navn og tlf....

Kommunens kontaktperson og tlf....

Konsulent og tlf....

F. Logbog med foto dokumentation

12. juni 2013	 A photograph of a wetland area with tall green grasses and numerous pink flowers. A small pond is visible in the middle ground, and a line of trees is in the background under a grey sky.	Moseområde I mod vest
	 A photograph of a grassy field with a dense forest of tall evergreen trees in the background. The sky is overcast.	Moseområde I mod øst
	 A photograph of a wide, open grassy field with a line of trees in the distance. The grass is a mix of green and brown, and the sky is grey.	Moseområde II mod syd
	 A photograph of a grassy field with a small stream or ditch running through it. There are purple flowers in the foreground, and a line of trees is visible in the background.	Moseområde II mod syd med lille bæk

		<p>Vandhul i moseområde II mod syd</p>
		<p>Tør græsmark III – på vej mod overdrev</p>
		<p>Ådals brink – tør græsmark</p>
		<p>Areal IIIa</p>

		Cirkel I view
		Cirkel I detail
		Cirkel II view
		Cirkel II detail

	 A wide-angle photograph of a grassy field. In the center, a purple wooden stake is driven into the ground, with a blue string extending from it across the field. The field is covered in green grass and small yellow flowers. In the background, there is a line of trees under a clear sky.	Cirkel III view
	 A close-up photograph of the purple stake and blue string. The stake is a weathered wooden post. The blue string is stretched across the grass. A thin wooden stick is lying on the ground near the stake. The grass is green with some yellow flowers.	Cirkel III detail